

ΆΓΙΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ



Άριθμός 376 • Χειμώνας - Άνοιξις 2017



Άγιος Κυπριανός

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΑΓΙΩΝ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΙΟΥΣΤΙΝΗΣ ΦΥΛΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

• ΕΤΟΣ ΜΕ' • ΤΟΜΟΣ ΙΖ' • ΧΕΙΜΩΝΑΣ - ΑΝΟΙΞΙΣ 2017 • ΤΕΥΧΟΣ 376 •

ISSN 1108-4030

Περιεχόμενα

- «Οὐδὲν βαρύτερον, οὐδὲ χαλεπότερον τοῦ κατακρῖναι»,
Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Κυπριανοῦ († 2013) 81
- Ἡ Νοερά Κοινωνία τοῦ Χριστοῦ 82
- «Φεῦγε τὴν Ὑπερηφάνειαν» (Ἐπ. Χρυσοστόμου Νασλίμη) 84
- Περὶ Εἰρήνης Ψυχῆς καὶ Νοεράς Προσευχῆς 86
- Ὁ Παπαδιαμάντης κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας 89
- Περὶ Προσευχῆς (Ὁσίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου) 93
- Ἡ Πανηγυρις τῶν Ἁγίων τῆς Μονῆς μας 94
- Τὸ ἐτήσιο Μνημόσυνο τοῦ Μακαριστοῦ Σεβ. Πατρὸς ἡμῶν Κυπριανοῦ 95
- Εἶπε Γέρων – Περὶ Ἀγάπης Θεοῦ (Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου) 96
- Ἐκδόσις Βιβλίου



Φωτογραφία ἐξωφύλλου:

Ἰησοῦς Χριστὸς Ζωοδότης, Φορητὴ Εἰκόνα,
Ἔργον Ἑλένης Προδρομίδου-Χοροζίδου (2015).

ΑΓΙΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

† Ἰδρυτής: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανός,
Κτήτωρ καὶ πρῶτος Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς († 17/30.5.2013)

• Ἰδιοκτήτης: Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης Φυλῆς Ἀττικῆς. • Ἐκδότης-Διευθυντής:
Ἐπίσκοπος Γαρδικίου Κλήμης. • Συντάσσεται ὑπὸ Ἐπιτροπῆς. • Ἡλεκτρονικὴ Ἐπεξεργασία: Ἱερὰ
Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. • Telefax: 210 2411080. • E-mail: im@agioskyprianos.org •
Ἱστοσελίδες στὸ Διαδίκτυο: www.hsir.org καὶ www.agioskyprianos.org • Ἐκτύπωσης-Βιβλιοδεσία:
«ΒΙΒΛΙΟΤΕΧΝΙΑ», Ζωοδόχου Πηγῆς 52Α, Ἀθήνα, τηλ. 210 3801844. • Ἐπιστολαὶ καὶ προαιρετικαὶ
εἰσφοραὶ νὰ ἀποστέλλωνται εἰς Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Κυπριανοῦ, Α.Γ. 112 – 133 51 ΦΥΛΗ.



Εὐκτὸμα Πατερικὰ Μηκύνματα



«Οὐδὲν βαρύτερον, οὐδὲ χαλεπώτερον τοῦ κατακρίναι»

Μακαριστοῦ Μητροπολίτου
Ὡρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανοῦ (†2013)

ΕΠΕΙΔΗ μὲ τὴν χάρι τοῦ
Σωτῆρος μας Χριστοῦ, διανύ-
ουμε περίοδο πνευματικῆς προ-
ετοιμασίας ἐν ὧσφι τῶν μεγάλων
Ἑορτῶν τῆς Πίστεώς μας,
ἐθεωρήσαμε καλὸ νὰ μετα-
φέρουμε στοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελ-
φούς μας τὶς ἀπλές, ἀλλὰ τόσο
εὐλογημένες συμβουλές τοῦ Ἀβ-
βᾶ Δωροθέου ἐπὶ τοῦ θέματος
τῆς κατακρίσεως.

Καὶ τοῦτο, διότι δυστυχῶς
οἱ πολλοὶ δίνουν προσοχὴ μό-
νο στὴν ὑλικὴ νηστεία, ἐνῶ ἡ
γλῶσσα τοὺς κυριολεκτικὰ κατα-
τρῶγει τὸν πλησίον τοὺς καὶ
σπιλώνει τὴν καρδιά τους.

* * *

«Δὲν εἶναι τίποτε βαρύτερο
οὔτε φοβερώτερο ἀπὸ τὴν κατά-
κρισι καὶ ἐξουδένωσι τοῦ πλησίον.

Γιατί ἄρα γε δὲν κατακρίνουμε
μᾶλλον τοὺς ἑαυτούς μας καὶ τὶς
κακίες μας, τὰ ὅποια ἀκριβῶς
γνωρίζουμε καὶ γιὰ τὰ ὅποια
μέλλει νὰ δώσουμε λόγο στὸν Θεό;

Γιατί ἀρπάζουμε τὴν κρίσι καὶ
ἀπόφασι τοῦ Θεοῦ;

Τί θέλουμε ἀπὸ τὸ πλάσμα Του;
Δὲν ὀφείλουμε ἄρα γε νὰ
τρέμουμε ἀκούοντας τί ἔπαθε
ἐκεῖνος ὁ μέγας Γέροντας,
ὁ ὁποῖος ὅταν ἐπληροφορήθη
γιὰ κάποιον Ἀδελφὸ ὅτι ἔπεσε
στὴν πορνεία, εἶπε: “ὦ, ἄσχημα
ἔκανε”;

Δὲν γνωρίζετε ποιό φρικτὸ
πράγμα λέει γιὰ τὸν Γέροντα
αὐτὸν τὸ “Γεροντικόν”;

Ἐφερε σὲ αὐτὸν ὁ ἅγιος Ἄγγε-
λος τὴν ψυχὴ τοῦ Ἀδελφοῦ, ὁ
ὁποῖος ἀμάρτησε καὶ τοῦ λέει:

“Νὰ αὐτός, τὸν ὁποῖον ἔκρινες,
ἀπέθανε. Ποῦ λοιπὸν διατάξεις
νὰ τὸν κατατάξω: στὸν Παράδει-
σο ἢ στὴν Κόλασι;”.

Εἶναι, λοιπὸν, τίποτε φοβερώ-
τερο ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάρος τῆς κα-
τακρίσεως;

Τί ἄλλο σημαίνει ὁ λόγος τοῦ
Ἀγγέλου πρὸς τὸν Γέροντα, πα-
ρὰ τὸ ἐξῆς: “Ἐπειδὴ ἐσὺ εἶσαι
ὁ κριτῆς τῶν δικαίων καὶ τῶν
ἀμαρτωλῶν, τί ὀρίζεις γιὰ τὴν
ταπεινὴ αὐτῆ ψυχῆ: τὴν ἐλεεῖς ἢ
τὴν κολάζεις;”.

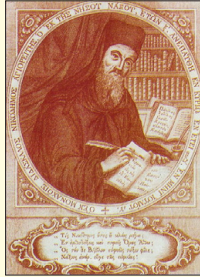




Ἡ Νοερά Κοινωνία τοῦ Χριστοῦ

«Ὁ Κύριος εὐρίσκεται κεκρυμμένος
μέσα εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀγίας Του ἐντολὰς»

ὍΣΙΟΣ Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ἐνῶ προτρέπει τοὺς εὐσεβεῖς μὲ ἱερὸ κυριολεκτικὰ πάθος νὰ μεταλαμβάνουν «*συχνάκις καὶ ὅταν θέλουν*»¹ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἔχει ὅμως ταυτόχρονα ὑπ' ὄψιν του, ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις πού αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον καὶ γιὰ «*ἄλλα ἀναγκαῖα αἴτια*», ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ἐξῆς: «*ἢ διότι οἱ εὐσεβεῖς εὐρίσκονται εἰς ἕρσημον τόπον, ὅπου οὔτε Ἱερεὺς εἶναι οὔτε Θυσιαστήριον καὶ Ἐκκλησία:*



ἢ διότι εὐρίσκονται μὲν εἰς τὸν κόσμον, ἐμποδίζονται ὅμως ἀπὸ τοὺς Πνευματικούς, ὅχι διὰ κανένα των σφάλμα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν πονηρὰν καὶ διεστραμμένην συνήθειαν»².

Γιὰ τὶς περιπτώσεις αὐτές, ὁπότε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταλάβουμε τὴν «*Μυστηριώδη Κοινωνίαν*», δηλαδή «*τὸν ἐν τοῖς Μυστηρίοις εὐρισκόμενον Χριστόν*»², ὁ Ὅσιος μᾶς ἐνθαρρύνει καὶ μᾶς καθοδηγεῖ, πῶς νὰ ὑποδεχόμεθα τὸν Κύριο



Ὁ ἅγιος ἐκεῖνος Γέρων ἐφοβήθηκε τόσο πολὺ, ὥστε σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ στέναζε, ἔκλαιγε, ἔκανε μύριους κόπους ἀσκητικούς, παρακαλώντας τὸν Θεὸ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτία ἐκείνη.

Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκανε παρ' ὅλον ὅτι ἔπεσε μπρούμυτα στὰ πόδια τοῦ Ἀγγέλου καὶ ἔλαβε τὴν συγχώρησι.

Καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸ ἀπὸ αὐτὸ πὸν εἶπε ὁ Ἄγγελος: «*Νά! σοῦ ἔδειξε ὁ Θεὸς ποιὸ εἶναι τὸ βάρος τῆς κατακρίσεως. Μὴ τὸ ξανακάνης!*».

Αὐτὸ ἔδειχνε ὅτι συγχωρή-

θηκε... Καὶ ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ παρηγορηθῇ ἡ ψυχὴ τοῦ Γέροντος ἀπὸ τὸ πένθος μέχρι πὸν ἀπέθανε!».

* * *

Λοιπόν, ὁ καθένas μας ἄς προσέχη τὶς ἰδικές του κακίες...

«*Θεοῦ μόνου ἐστὶ τὸ δικαιῶσαι καὶ τὸ κατακρίναι, τοῦ εἰδότος καὶ τὴν κατάστασιν ἐκάστου καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὰς ἀναστροφὰς καὶ τὰ χαρίσματα καὶ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα, καὶ κρίνοντος πρὸς ἕκαστον τούτων ὡς Αὐτὸς μόνος οἶδεν.*

† Κυριακὴ Δ' Νηστειῶν 2005

σις Καρδιές μας «πνευματικῶς καὶ νοερῶς» «κάθε ὥραν καὶ κάθε στιγμήν διὰ μέσου τῆς ἐργασίας ὄλων τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἐντολῶν, ἐξαιρέτως δὲ τῆς θείας προσευχῆς καὶ μάλιστα τῆς νοεράς»².

Ἄρα γε, γιατί οἱ ἀρετῆς καὶ οἱ ἐντολῆς τοῦ Σωτῆρος μας ἔχουν αὐτὴν τὴν ἰδιότητα;

«Ὁ Κύριος εὐρίσκεται κεκρυμμένος μέσα εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀγίας Του ἐντολὰς καὶ ὅποιος πράττει μίαν ἀρετὴν ἢ ἐντολήν, δέχεται ἐν ταυτῶ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ τὸν ἐν αὐταῖς κεκρυμμένον Κύριον, Ὅστις ἔταξε νὰ κατοικήσῃ ὁμοῦ μὲ τὸν Πατέρα Του εἰς ἐκεῖνον, ὅπου φυλάξει τὰς ἐντολὰς Του»³.

Οἱ εὐσεβεῖς δὲν θὰ πρέπει ποτὲ νὰ λησμονοῦν τὴν τόσο μεγάλη, ἐλπιδοφόρα καὶ ἐνθαρρυντικὴ ὑπόσχεσι τοῦ Χριστοῦ μας:

«Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῶ ποιήσομεν»⁴.

Πράγματι· εἶναι τόσο μεγάλη ἢ εὐλογία πού δέχεται ὁ ταπεινὸς καὶ ὑπομονετικὸς ἐργάτης τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου μας, ὥστε γίνεται κατοικήτηριον ὀλοκλήρου τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅπως μᾶς βεβαιώνει καὶ ὁ Ὅσιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής:

«Ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Θεὸς Λόγος, ἐκάστη μυστικῶς ἐννύαρχει τῶν οἰκειῶν ἐντολῶν. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὅλος ἐστὶν ἀχώριστος ἐν ὄλω τῶ οἰκειῶ Λόγῳ φυσικῶς. Ὁ τοίνυν δεχόμενος θείαν ἐντολήν καὶ ποιῶν αὐτήν, τὸν ἐν αὐτῇ τοῦ Θεοῦ δέχεται Λόγον· ὁ δὲ τὸν Λόγον διὰ

τῶν ἐντολῶν δεξάμενος, δι' Αὐτοῦ τὸ ἐν Αὐτῷ συνεδέξατο Πνεῦμα. Ἄμην γάρ, φησί, λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ὄντινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με. Ὁ γοῦν ἐντολήν δεξάμενος καὶ ποιήσας αὐτήν, λαβὼν ἔχει μυστικῶς τὴν Ἁγίαν Τριάδα»⁵.

Οἱ Ἅγιοι, μᾶς διδάσκουν «πῶς κοινωνεῖται νοερῶς καὶ πνευματικῶς ὁ Χριστὸς» καὶ προκειμένον νὰ μᾶς θερμάνουν τὸν ζῆλο γιὰ τὴν ἐργασία αὐτή, φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ λέγουν, ὅτι «αὐτὴ ἡ νοερά καὶ πνευματικὴ κοινωνία εἶναι τόσον καρποφόρος καὶ τόσον εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν, ὅσον ἴσως δὲν εἶναι πολλὰ ἄλλαι Μυστηριώδεις Κοινωνίαι»⁶.

Ἔτσι, ὅταν λείπῃ ὁ Ἱερεὺς καὶ Λειτουργὸς τῶν Μυστηρίων, ὅταν ὑπάρχῃ κάποια φυσικὴ/ὄργανικὴ ἢ ἄλλη ἀπρόβλεπτη δυσκολία, ἀδυναμία ἢ ἀσθένεια, ἢ ὅταν ἀκόμη καὶ ἡ προκατάληψις τῶν ἀνθρώπων μᾶς ἐμποδίζῃ νὰ προσέλθουμε στὴν Θεία Μετάληψι, ἀλλὰ καὶ γενικά, ὅταν θέλουμε νὰ κοινωνοῦμε τὸν Χριστό μας συνεχῶς, «κάθε ὥραν καὶ κάθε στιγμήν»⁷, ἅς μὴ θλιβώμεθα, διότι τότε «θέλομεν εὖρει πρόθυμον καὶ ἔτοιμον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἀφ' ἑαυτοῦ Του νὰ μᾶς τρέφῃ πνευματικῶς μὲ τὰς ἰδίας Του χεῖρας»⁸.

1) Ἀόρατος Πόλεμος, σελ. 142, ὑπόσημ. 1, Μέρος Δεύτερον, Κεφάλαιον Δ'. / 2) Αὐτόθι. / 3) Αὐτόθι, σελ. 140. / 4) Ἰωάν. ιδ' 23. / 5) Ὁσίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Φιλοκαλία, τ. Β', σελ. 82-83: Περὶ Θεολογίας Ἐκατοντὰς Δευτέρα, § οα'. / 6) Ἀόρατος Πόλεμος, σελ. 141. / 7) Αὐτόθι, σελ. 140. / 8) Πρβλ. Αὐτόθι, σελ. 141.



Φεύγε τὴν Ὑπερηφάνειαν

Αναδημοσιεύεται ἐπικαιρο ἄρθρο, τὸ ὁποῖο εἶχε πρωτοδημοσιευθῆ τὸ 1934 στὸ τότε ἐπίσημο περιοδικὸ τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος «Κήρυξ τῶν Ὁρθοδόξων» (ἀριθ. 177 / 3-16.9.1934), καὶ εἶχε γραφῆ ἀπὸ τὸν τότε λαϊκὸ ἀκόμη Χρῆστο Νασιλίμη, ὁ ὁποῖος μετὰ διετίαν ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος (1936) μὲ τὸ ὄνομα Χρυσόστομος καὶ ἐν τέλει κατεστάθη Ἐπίσκοπος Μαγνησίας (1962), κοιμηθεὶς ἐν Κυρίῳ τὸ 1973.

Εἶναι ἐντυπωσιακὴ ἡ ἱκανότης τοῦ 24ετοῦς τότε εὐέλpidος ἐργάτου τοῦ Εὐαγγελίου ἐκ Βόλου στὴν συγγραφή, σὲ ἄψογο γλωσσικὸ ὕφος τῆς ἐποχῆς, ἐνὸς πληρεστάτου κειμένου νοηματικῶς καὶ πνευματικῶς, τὸ ὁποῖο διατηρεῖ τὴν φρεσκάδα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του ἀδιάπτωτα καὶ σήμερα καὶ πάντοτε. Δὲν ἔχουμε, παρὰ νὰ ἐνωτισθοῦμε τὰ θεόσοφα νοήματα του, γιὰ νὰ λάβουμε πλοῦσια ὠφέλεια ψυχῆς:

ΘΕΟΣ οὐδένα ἄλλον ἀμαρτωλὸν τοσοῦτον μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται, ὅσον τὸν ὑπερήφανον· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δι' οὐδεμίαν ἄλλην ἀμαρτίαν ἐξεφράσθησαν μὲ τόσην καυστικότητα, μὲ ὅσην διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν. Ὁ Ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης εἰς τὸν οἰκειὸν Λόγον τῆς Κλίμακος λέγει: «Ὑπερηφάνεια ἄρνησις Θεοῦ». Ὁ ὀρισμὸς οὗτος, τὸν ὁποῖον ὁ ἀνωτέρω Ὅσιος διατυπώνει διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν φαίνεται ἴσως υπερβολικὸς, ἀλλ' ἐάν τις ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων πειθεται, ὅτι οἱ τοσαύτης ὑψηλῆς ἀγιότητος ἄνδρες, οἷος ὑπῆρξεν ὁ συγγραφεὺς τῆς Κλίμακος Ἰωάννης, ὅσα ἔγραψαν τὰ ἔγραψαν ὑπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος φωτιζόμενοι, διὰ τοῦτο εἶνε ἀληθῆ καὶ βέβαια.

Ἡ ὑπερηφάνεια εἶνε ἡ παλαιότερα καὶ ἡ συντριπτικώτερα ἀμαρτία· διότι ἐνῶ αἱ ἄλλαι ἀμαρτίαι ἔλαβον τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν γῆν μετὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὑπερηφάνεια ἔλαβε τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν οὐρανὸν

πρὶν ἢ ὁ ἄνθρωπος δημιουργηθῆ. Ὁ πρῶτος τῶν Ἀγγέλων κατάχρησιν ποιήσας τῶν χαρισμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς τὸν ἐτίμησε καὶ κυριευθεὶς ἀπὸ τὴν ἐπάρατον ταύτην ἀμαρτίαν, διωργάνωσεν ἐπανάστασιν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως ὑπῆρξεν οἰκτρὸν. Εὐθύς ἅμα διενοήθη τὴν ἐπανάστασιν, ἐκρημνίσθη ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀβύσσου καὶ ἀπὸ ἄγγελος ἀγαθὸς καὶ φωτεινὸς κατέστη δαίμων πονηρὸς καὶ σκοτεινός.

Ἡ ὑπερηφάνεια εἶνε καὶ ἡ μήτηρ τῶν ἄλλων ἀμαρτιῶν. Ὅταν τις ἐμφορῆται ἀπὸ τὸ πάθος τοῦτο σκοτιζέται ὁ νοῦς του καὶ ἀμβλύνεται τὸ λογικόν του. Ἐνῶ εἶνε ἄνθρωπος φέρων σάρκα ἐξ εὐτελεστάτης ὕλης, ἐκ πηλοῦ χόματος, ἐνῶ φέρει ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας καὶ ἐνῶ ὑπόκειται εἰς προσβολὰς καὶ ἀσθενείας, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἴσεται εἰς θεοὺς τινὰ σχετικῶς ὑψηλότεραν τῶν ἄλλων ἢ νὰ κοσμηθῆ μὲ χαρίσματα τινὰ σωματικὰ ἢ πνευματικὰ ἐξαιρετικώτερα τῶν

ἄλλων, ἐξέρχεται ἑαυτοῦ, λησμονεῖ τὴν καταγωγὴν του, δὲν παραδέχεται τὰς ἀτελείας του, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει τὸ ἀποδίδει ὄχι εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδικὴν του σοφίαν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν του σωματικὴν ἱκανότητα· οὔτε τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας σέβεται, οὔτε τὰς συμβουλὰς τῶν ἀνωτέρων ἀκούει, οὔτε εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν φίλων του πείθεται· νομίζει ὅτι αὐτὸς τὰ ἡξεῦρει ὅλα, ὅτι εἰς αὐτὸν ἀπεθησαυρίσθη ὅλη τοῦ κόσμου ἡ σοφία καὶ εἰς χεῖρας του παρεδόθη ὅλη τοῦ κόσμου ἡ ἐξουσία· οὐδένα ἀναγνωρίζει ἀνώτερόν του, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἀρνεῖται τὴν λατρείαν, ἀπορρίπτει τὴν κηδεμονίαν, περιφρονεῖ τὴν παντοδυναμίαν, καὶ ἀπλῶς εἶπεν, ὁ ὑπερήφανος ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μέθης τοῦ τοιοῦτου πάθους εὐρισκόμενος, ρίπτεται τυφλὸς εἰς πᾶσαν ἁμαρτίαν καὶ διαπράττει τὰ στυγερώτερα τῶν ἐγκλημάτων προκειμένου νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ τὴν δόξαν του διατηρήσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία κατατάσσει τὴν ὑπερηφάνειαν μεταξὺ τῶν θανασίμων ἁμαρτημάτων.

Μετάνοια διὰ τὸν ὑπερήφανον δὲν ὑπάρχει, ὅπως δὲν ὑπάρχει μετάνοια καὶ διὰ τὸν διάβολον· διότι, τῆς μετανοίας ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον στοιχεῖον εἶνε ἡ ταπεινωσις καὶ ἡ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ συντριβή. Ἐξιλώθησαν λησταί, ἐξηγνίσθησαν πόρνοι, ἐδικαιώθησαν τελῶναι, ἐσώθησαν διώκται· ὑπερήφανος ὅμως οὐδεὶς. Ὅχι διότι εἰς τὸν Θεόν

εἶναι ἀπαραδέκτος ἐὰν εἰλικρινῶς μετανοήσῃ, καθόσον τοῦ Θεοῦ ἡ εὐσπλαγχνία νικᾷ πᾶσαν ἁμαρτίαν οἰονδήποτε τὸ βάρος αὐτῆς καὶ ἂν εἶνε, ἀλλὰ διότι τῆς μετανοίας πρῶτος καρπὸς εἶνε ἡ ταπεινωσις. Ὁ διάβολος διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ μετανοήσῃ, διότι δὲν θέλει νὰ ταπεινωθῇ. Ἐὰν ὅμως ταπεινωθῇ, ὅπερ ἀδύνατον, ὁ Θεὸς θὰ δεχθῇ τὴν μετάνοιάν του καὶ θὰ δεῖξῃ καὶ εἰς αὐτὸν τὸ ἔλεός Του.



Ὅσον μέγα τὸ ἁμάρτημα τῆς ὑπερηφανείας, τόσον βαρεῖα καὶ ἡ τιμωρία του. Δυνατὸν νὰ ὑψώσῃ τις σήμερον τὸν ἑαυτόν του ὑπεράνω τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, αὐριον ὅμως ὠρισμένως θὰ κρημνισθῇ εἰς τὰ πέταυρα τοῦ ἄδου. Δυνατὸν νὰ περιβάλλεται μὲ πλοῦτη καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν ἰσχυράν, ἀλλὰ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ περιέλθῃ εἰς ἐσχάτην ἀτίμωσιν καὶ πενίαν. Ἡ ἱστορία τοῦτο πολλάκις μαρτυρεῖ. Βασιλεῖς καὶ Αὐτοκράτορες πορφυρογέννητοι, τῶν ὁποίων ἡ κυριαρχία ἐξετείνεται ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν καὶ ὑπὸ τὰ σκῆπτρα τῶν ὁποίων ἔκλιναν γόνου ἑκατομμύρια λαῶν, ἦλθεν ἐποχὴ καὶ ἐκρημνίσθησαν τοῦ Θρόνου τῶν καὶ ἄλλοι ἐξ αὐτῶν εἰς γῆν ἀλλοτρίαν ἐξορισθέντες ἀπέθανον, ἄλλοι εἰς ὑγρὰν καὶ ἀφεγγῆ φυλακὴν ἐσάπησαν, ἄλλοι ἠτυκτόνησαν, καὶ ἄλλοι ὡς ἔσχατοι κακοῦργοι τὴν ἐσχάτην τοῦ θανάτου καταδίκην ὑπέστησαν.

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ τῆς ἱστορίας πρέπει, ἀδελφέ, νὰ ἔχωμεν

Περὶ Εἰρήνης Ψυχῆς καὶ Νοερᾶς Προσευχῆς*

Οπατέρας Ἀρκάδιος στεκόταν στὸ μπαλκόνι τοῦ κελλιοῦ του, ταΐζοντας τὰ περιστέρια. Ἦταν ἕνας ὠραῖος, ὑψηλὸς ἄνδρας στὰ πενήντα του. Ὁ π. Ἀρκάδιος ἦταν πάντα καλωσυνάτος καὶ πολὺ φιλικός.

«Πέστε μου, π. Ἀρκάδιε, πῶς γίνεται καὶ εἴσθε πάντα σὲ μία τέτοια καλὴ ψυχικὴ κατάστασι;».

Ὁ π. Ἀρκάδιος ἀπάντησε μὲ χαμόγελο: «Καὶ γιατί νὰ μὴν εἶμαι καλά; Ἔχω καλὴ ὑγεία, μὲ φαγητό, ρούχα καὶ παπούτσια στὰ πόδια μου. Ζῶ σὲ ἕνα ὠραῖο κελλί. Ὑπηρετῶ στὸν Ναὸ σὰν Διάκονος. Ἐργάζομαι ὡς ξυλουργὸς στὸ ἐργαστήριό τῆς Μονῆς [τῶν Σηπλαιῶν στὴν Ρωσία], διαβάζω κάποια πολὺ διαφωτιστικὰ καὶ ὠφέλημα βιβλία καὶ ἀσκῶ τὴν προσευχή. Τί περισσότερο χρειάζεται; Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, αὐτοὶ ποὺ ἐπιθυμοῦν περισσότερο ἐκθέτουν τοὺς ἑαυτοὺς τους σὲ πολλὴ λύπη καὶ πόνο καὶ πολλὰ θλίψεις καὶ πάθη. Εἶναι δοῦλοι κάποτε τῆς φιλοκτημοσύνης, ἄλλοτε τῆς ἐκδικήσεως, ἄλλοτε τῶν

σαρκικῶν παθῶν, κάποτε τῆς φιλαρχίας. Ὅταν δὲν μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν τὰ ἀντικείμενα τοῦ πόθου τους, γίνονται μίζεροι, ἀγενεῖς καὶ νευρικοί. Ἀκόμη κι ἂν πετύχουν τοὺς σκοποὺς τους, στενοχωροῦνται καὶ εἶναι ἀνήσυχτοι μὴν χάσουν ὅσα ἀπέκτησαν. Κι ἔτσι, εἶναι δυστυχεῖς. Σὺ, Σέργιε Νικολάεβιτς, ἂν ἐπιθυμῆς νὰ διατηρήσῃς τὴν εἰρήνη τῆς ψυχῆς, ζῆσε ἀπλά, χωρὶς δολοπλοκίες, καὶ κάθει θὰ πάη καλά. Ὁ [ῥόσιος] π. Ἀμβρόσιος τῆς Ὀπινα ἔλεγε συχνά, *ζῆσε ἀπλά, καὶ θὰ ζήσης μέχρι τὰ ἑκατὸ σου χρόνια*».

«Εἶναι πιθανὸν σὲ ἕνα Μοναστήρι- ὄμως τί ἰσχύει γιὰ τὸν κόσμο;».

«Ὁ [ῥόσιος] π. Ἀμβρόσιος πρόσθετε, ὅτι κάποιος μπορεῖ νὰ ζῆ στὸν κόσμο, ἀλλὰ μὲ τρόπο κρυφὸ, χωρὶς νὰ κάνη τὸν ἑαυτὸ του γνωστό».

«Ὅμως, ὅταν ἁμαρτάνουμε τί πρέπει νὰ κάνουμε;».

«Εἶναι ἀπλό, Σέργιε Νικολάεβιτς. Ὑπάρχει ἕνα ρητὸ ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐρήμου σχετικὰ μὲ αὐτό. Μία ἡμέρα ἕνας νέος Μοναχὸς πῆγε νὰ δῆ ἕναν

πάντοτε ὑπ' ὄψιν μας, ὥστε νὰ μὴ ἐπιθυμῶμεν τὰ ὑψηλὰ τοῦ κόσμου ἀξιώματα, μηδὲ νὰ ἐπιζητῶμεν ὑπεροχὴν καὶ ἀνωτερότητα. Τὰ ὑψη εἶνε πάντοτε ἐπικίνδυνα· ὅσον περισσότερο ἀνέρχεται τις ὑψηλά, τόσο περισσότερο ἐὰν πέση θὰ κτυπήσῃ. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἢ περιστάσις σὲ ἀνυψῶσῃ εἰς ἐπίπεδον ὑψηλότερον, μηδέποτε ἀποχωρισθῆς τὴν ταπεινῶσιν. Ἡ ταπεινῶσις ἔλκει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἢ ταπεινῶσις

ἀγιάζει τὴν ψυχὴν, ἢ ταπεινῶσις σοφίζει τὸν νοῦν, ἢ ταπεινῶσις εἰρηνεὺει τὴν καρδίαν, ἢ ταπεινῶσις ἐν ἐνὶ λόγον θεοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον.

Ἄκουσον δὲ τί καὶ ὁ Θεὸς διὰ στόματος τοῦ Σοφοῦ Σειράχ λέγει: «Ὅσω μέγας εἶ, τοσοῦτω ταπεινῶσ σεαυτὸν, καὶ ἐναντι Κυρίου εὐρήσεις χάριν· ὅτι μεγάλη ἢ δυναστεία τοῦ Κυρίου καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται» (Σοφ. Σειράχ Γ' 18-21).

Γέροντα καὶ τοῦ εἶπε, *Τί νὰ κάνω Πάτερ πού πέφτω συνεχῶς σὴν ἴδια ἁμαρτία;* Ὁ Γέροντας τοῦ ἀπάντησε, ὅτι ἂν πέφτης σὴν ἴδια ἁμαρτία νὰ ἐγείρῃσαι καὶ αὐτὸ νὰ τὸ κάνης συνεχῶς.

Καὶ ἂν πέσω πάλι;

Τότε, νὰ ἐγείρῃσαι καὶ νὰ μετανοῆς γιὰ τὴν ἁμαρτία σου πάλι.

Μέχρι πότε;

Μέχρι τὸν θάνατο (πρβλ. Ματθ. 18: 22). Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικό, Σέργιε Νικολάεβιτς, γιὰ νὰ ζήσης εἰρηνικά. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄνθρωπος στὸν κόσμο χωρὶς ἁμαρτία. Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος γράφει ἐπίσης περὶ τούτου. Ἀλλὰ γιὰ κάθε ἁμάρτημα ὑπάρχει μετάνοια. Αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ μετάνοια μᾶς σώζει συνεχῶς, κατὰ πρῶτον, ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία, καὶ κατὰ δεῦτερον, ἀπὸ τὴν ἀπελπισία».

«Υποθέτω π. Ἀρκάδιε ὅτι, ἡ Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἰδιαίτερα κατάλληλη σὲ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις. Ἐπαναλαμβάνουμε συνεχῶς τό, *Κύριε, ἐλέησόν με!*».

«Εἶναι ἀλήθεια, ἀδελφέ μου Σέργιε. Ἄμαρτάνουμε ὄχι μόνον κάθε ὥρα, ἀλλὰ κάθε λεπτό, μὲ λόγια, πράξεις καὶ μὲ σκέψεις. Εὐκόλα ἀποδεχόμεστε κάποιες προτάσεις (προκλήσεις), δηλαδὴ μάταιες σκέψεις, ἀμφίβολες, ἀκάθαρτες ἢ βλάσφημες σκέψεις: τὶς ἐξετάζουμε ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές. Συχνά, συμφωνοῦμε μ' αὐτὲς καὶ ἂν δὲν πέφτουμε ἄμεσα σὴν ἁμαρτία, εἶναι διότι ἀπλῶς δὲν ἔχουμε ἔτοιμη τὴν κατάλληλη εὐκαιρία. Ἡ Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ συνιστᾶται πάρα πολὺ σὲ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις. Ἄν κάποια βλάσφημη σκέψι ἐγερθῆ στὸ μυαλό σου, ἢ ἂν ἔχης κάποια σαρκικὴ ἐπιθυμία, ἢ ἂν θὰ ἤθελες νὰ πῆς κάτι δυσάρεστο στὸν γείτονά σου, ἢ ἀκόμη καὶ νὰ τὸν κτυπήσης, στρέψου ἀμέσως σὴν Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ. Λέγε τὴν μὲ



χαμηλὴ φωνὴ ἢ νοερά, *Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Γιᾶ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν!*

»Λέγε τὴν ἀργά, μὲ προσοχὴ καὶ συγκέντρωσι, καὶ οἱ ἄσχημες σκέψεις θὰ σὲ ἀφήσουν. Ἄν συμβῆ νὰ δεχθῆς αὐτὲς τὶς σκέψεις καὶ νὰ πέσης, μὴν ἀπελπίζῃσαι, ἀλλὰ συνέχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃς τὴν ἴδια προσευχή. Σύντομα θὰ εἰρηνεύσης στὸ πνεῦμα. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, οἱ δαίμονες παρουσιάζουν τὸν Θεὸ σὲ μᾶς νὰ εἶναι ἐλεήμων καὶ συγχωρητικὸς τῶν πάντων. Μέχρι πού προτείνουν, γιὰ παράδειγμα, ὅτι ἂν ἓνας ἄνθρωπος νέος καὶ δυνατὸς πέση κάποτε σὲ σαρκικὸ ἁμάρτημα, ὁ Θεὸς θὰ τὸν συγχωρήσῃ εὐκόλα. Εἶναι φυσικό. Ὅμως μετὰ τὴν ἁμαρτία, οἱ δαίμονες παρασταίνουν τὸν Θεὸ σὲ μᾶς σὰν ἓναν αὐστηρὸ κριτῆ, χωρὶς ἔλεος, ὥστε νὰ μᾶς φέρουν σὲ ἀπελπισία. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὠθοῦν κάποιους σχολαστικούς ἀνθρώπους σὴν τρέλλα ἢ ἀκόμη καὶ σὴν αὐτοκτονία. Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ζητεῖ συνεχῶς συγχώρησι ἀπὸ τὸν Θεὸ παραμένει ταπεινὸς καὶ εἰρηνικός. Ὁ Ἅγιος Ἀντωνῖος ὁ Μεγάλος εἶδε κάποτε τὴν γῆ καλυμμένη μὲ διαβολικὰς παγίδες καὶ βρόχους. Τρομαγμένος, ἐρώτησε τὸν Θεό, *πῶς κάποιος θὰ ἠδύνατο νὰ σωθῆ!* Καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησι, *μέσω τῆς ταπεινώσεως.* Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εἶναι τόσο σημαντικό νὰ ἐπαναλαμβάνουμε συνεχῶς τὴν Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ.





Πολλοί, ἀκόμη καὶ Μοναχοί, λέγουν ὅτι ἡ [νοερὰ] προσευχὴ εἶναι πλεονασμός: ὅτι εἶναι ἀρκετὸ νὰ τελοῦμε τὶς Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς προσωπικὲς μᾶς προσευχὲς στὸ κελλί. Ἐν τούτοις, ἂν καὶ δὲν εἴμαστε πάντοτε στὴν Ἐκκλησία ἢ στὰ κελλιά μας, οἱ πειρασμοὶ μᾶς κυνηγοῦν ὅπουδῆποτε. Ἐπιπλέον, ἂν ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ ψαλμωδία τῶν ὕμνων στὶς Ἀκολουθίες μπορούσε νὰ μᾶς σώσῃ, τότε, ὅπως ἔγραψε ὁ Στάρτς Βασίλειος τοῦ Πολιάνο-Μερούλυα, ὅλοι οἱ ἀναγνώστες καὶ οἱ ψάλτες θὰ ἦταν ὑποδείγματα ἀρετῆς. Μποροῦμε ὅμως νὰ δοῦμε πολὺ καλὰ ὅτι αὐτὸ δὲν ἰσχύει. Ἀκόμη καὶ ὅταν ψάλλουν πολὺ καλὰ καὶ διαβάζουν θαυμάσια, ἡ προσοχή τους ἐπικεντρώνεται στὴν ἴδια τὴν μουσικὴ καὶ τὴν ἀνάγνωσι. Τὸ νὰ ψάλλουν μουσικὰ καὶ νὰ διαβάσουν παραστατικὰ εἶναι ὁ σκοπὸς τους, ὅχι νὰ εἶναι προσεκτικοὶ στὰ κείμενα ποὺ ψάλλουν ἢ διαβάζουν. Βεβαίως, ὑπάρχουν ψάλτες καὶ ἀναγνώστες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀληθινὰ πνευματικοὶ ἄνθρωποι».

«Πέστε μου, π. Ἀρκάδιε, ποιά ζωὴ εἶναι ἡ πιὸ τέλεια; Ἡ δραστήρια ζωὴ αὐτῶν ποὺ εἶναι σὲ Κοινόβιο, ἢ ἡ καθαρὰ θεωρητικὴ ζωὴ αὐτῶν ποὺ ζοῦν σὲ Ἐρημητήρια ἢ σὲ Σκῆτες;».

«Γιὰ κάθε τρόπο ὑπάρχει ὁ χρόνος. Οἱ νέοι πρέπει νὰ ὑπάγουν σὲ Κοινόβιο γιὰ νὰ λειανθοῦν. Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι οἱ βράχοι στὴν ἀκτὴ τῆς θαλάσσης ἢ μιᾶς λίμνης ἔχουν τραχεῖες, κοφτερὲς πλευρὲς μέχρι ποὺ νὰ πέσουν στὸ νερό. Ἐκεῖ, συγκρουόμενοι μεταξύ τους, λειαίνονται καὶ στρογγυλεῦν σὰν μπάλες ἢ αὐγά. Τὸ Κοινόβιο δρᾷ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Μᾶς διδάσκει ταπεινώσι, ὑπομονὴ καὶ ἀκτημοσύνη. Ὅταν ἀποκτηθοῦν ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρετὲς, τότε σὲ μία ὠρισμένη ἡλικία, πρὸς τὰ πενήντα, μπορεῖ κάποιος

νὰ ἀποσυρθῆ στὴν ἐρημητικὴ ζωὴ, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ πρόκειται συχνὰ γιὰ φαντασία, ματαιότητα ἢ ὑψηλὴ ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, ἡ ὁποία μᾶς καθοδηγεῖ.

»Ὅμως, αὐτὸς ποὺ εἶναι ἤδη καλῶς λειασμένος καὶ ἔχει μακρὰ πείρα τῆς Προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐρημητικὴ ζωὴ καὶ πρέπει νὰ προετοιμάζῃ τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὸ πέρασμα σὲ ἕναν διαφορετικὸ κόσμο, τὸν πνευματικὸ κόσμο. Διότι *θὰ κρίνω τὸν ἄνθρωπο ὅπου τὸν εὕρω* (πρβλ. Ἐκκλ. 11:28). Σύμφωνα μὲ τὶς Γραφές, αὐτὸς ποὺ σὰν τὶς φρόνιμες παρθένες (πρβλ. Ματθ. 25:1-13) εἶναι πάντοτε ἕτοιμος, ἔχει, μὲ τὴν Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ, τὸ ἔλαιο στὸ κανδήλι τῆς ψυχῆς του· καὶ μεταβαίνει σὸν ἄλλο κόσμο προετοιμασμένος, ὅταν κληθῆ.

»Στὶς αἰτήσεις/δεήσεις τῆς Ἐκκλησίας προσευχόμεστε νὰ τύχουμε τέτοιου τέλους, ὅταν λέγουμε: *Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά, καὶ καλὴν ἀπολογία τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα*. Τέτοια εἶναι ἡ Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ. Ὅποιος τὴν ἐπιτελεῖ ὀρθῶς εἶναι πάντοτε ταπεινός, ἀπλός, γενναϊόδωρος καὶ καλός. Τί περισσότερο μπορούμε νὰ ἐπιθυμήσουμε;».

Ἦταν ἕνα ὁμορφο καλοκαιρικὸ πρωινὸ. Οἱ χρυσοὶ σταυροὶ τῶν λευκῶν, κόκκινων καὶ ἀνοιχτόχρωμων Ἐκκλησιῶν ἔλαμπαν σὸν γαλανὸ οὐρανὸ. Πουλιά κελαηδοῦσαν στὸ πυκνὸ φύλλωμα τῶν βορεινῶν δένδρων. Μία χαρμόσυνη εἰρήνη βασίλευε παντοῦ.

(*) Μετάφρασις ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ πρωτότυπο: *Upon the Heights of the Spirit – Doers of the Jesus Prayer in Monasteries and in the Word (Private Memoirs and Encounters) by Sergei Bolshakoff, περιοδ. "Orthodox Life", No 3/1992, p. 48-50.*



ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ὁ κνρ-Ἀλέξανδρος τῆς Ἑλλάδας
καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας

Ὁ Παπαδιαμάντης κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας

ΚΑΘΕ ἀναφορὰ στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη († 1911), τὸν κορυφαῖο λογοτέχνη πεζογράφο τῆς Πατρίδος μας, ἔχει βαρύτητα καὶ σοβαρότητα μεγίστη, καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ γίνεται μὲ δέος καὶ εὐσυνειδησία.

Ἡ ἀξία του εἶναι μοναδική καὶ τὸ μήνυμά του διαχρονικὸ καὶ ἀφυπνιστικόν. Τὸ ὅτι βίωνε τὴν Πίστι τῶν προγόνων μας μὲ συνέπεια θαυμαστὴ καὶ ἐξυμνοῦσε αὐτὴν περιπαθῶς καὶ ἐγκαρδίως εἶναι κάτι γνωστόν. Τὸ ὅτι θεωροῦσε τὴν Ὁρθοδοξία μας ὡς σπονδυλική στήλη τοῦ ἐθνικοῦ μας σώματος, ὡς τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς πνευματικῆς μας ταυτότητος, εἶναι διαπιστωμένο καὶ παραδεκτό.

Ἐπειδὴ γνώριζε καὶ ἐκτιμοῦσε τὴν Παράδοσί μας, ὡς ἄριστα ἐξοικειωμένος μὲ αὐτήν, γι' αὐτὸ καὶ πονοῦσε ὑπερβολικὰ τὰ *Πάτρια* καὶ ἀντιπασσόταν μὲ σθένος σὲ κάθε ἰδέα μεταβολῆς τους, ποὺ πρόθυμα καὶ πρόχειρα ἐξέφραζαν διάφοροι «ἐκσυγχρονιστὲς» στὴν ἐποχή του, κυρίως δυτικόπληκτοι «γραϊκύλοι». Αὐτοὶ ἦταν, ἀλλὰ καὶ εἶναι, ὅσοι νοσοῦν βαρύτατα ἀπὸ τὸ σύμπτωμα μειονεξίας ἔναντι τῆς Δύσεως καὶ τῶν δῆθεν περιφήμων καὶ καταπληκτικῶν προόδων της σὲ ὅλους τοὺς τομείς, διακρινόμενοι ἀπὸ αἶσθημα προκαταλήψεως κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ἀπὸ τραγικὴ ἀγνοία τῆς ἑλληνορθοδόξου θεάσεως τοῦ κόσμου. Ἐπακόλουθο εἶναι νὰ πάσχουν ἀπὸ κρίσι ταυτότητος, ἀπὸ μιμητισμὸ καὶ ξενομανία.

Ὁ Παπαδιαμάντης, ὡς γνήσιος φορέας τοῦ Ἑλληνορθοδόξου πνεύματος, γνωρίζει ὅτι κάθε ἀποκοπὴ ἀπὸ τὶς Πάτριες ρίζες, ἔνεκα δῆθεν ἐκσυγχρονισμοῦ, σημαίνει θανάσιμο πλήγμα στὴν ψυχὴ τοῦ Γένους.

Γνωρίζει καὶ περιγράφει ἄριστα τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνες τῶν Ὁρθοδόξων προμάχων τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος μας γιὰ τὴν διαφύλαξι τῆς Πίστεως ἀνοθεύτου ἀπὸ τὴν Παπικὴ ἀπολυταρχία καὶ τὸν «λατινικὸν δόλον» καὶ ἀπορεῖ ὑπέρμετρα, πῶς εὐρίσκονται καὶ «**ἡμέτεροι τινὲς τόσον ἐκφυλισμένοι**», οἱ ὁποῖοι νὰ θαυμάζουν τὰ ἐφευρήματα τῶν Παπιστῶν.

Καὶ πράγματι, στὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 19' αἰῶνος, ὅταν δρᾷ δημιουργικὰ ὁ Παπαδιαμάντης, ὑπῆρχε ἤδη συζήτησις καὶ περὶ τοῦ *Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος* καὶ ἠκούοντο ἀντι-παραδοσιακὲς φωνὲς γιὰ ἀποδοχὴ τοῦ Φραγκικοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου, ἢ κάποιου ἄλλου νέου τελειοτέρου ἐπιστημονικῶς.

Ὁ Παπαδιαμάντης δὲν φαίνεται νὰ εἰσέρχεται στὴν συζήτησι εὐθέως, ἀλλὰ -ὅπως συνήθιζε καὶ ἐν σχέσει μὲ ἄλλα θέματα- προβαίνει σὲ μία θὰ λέγαμε ἔμμεση παρέμβασι μὲ τὸν δικὸ του μοναδικὸ τρόπο, ἀναφερόμενος μάλιστα πρὸς τοῦτο καὶ στὴν ισχύουσα δυστυχῶς διαπίστωσι περὶ τῆς «*νεοελληνικῆς ραστώνης καὶ ἀταλαιπωρίας*».

Ὁ Συγγραφέας μας βλέπει τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσι μὲ σεβασμὸ καὶ **ἐνοποιημένα**, ὄχι ἀποσπασματικά, γνωρίζοντας ὅτι ἡ ἔμμομή καὶ προσκόλλησι ἀκόμη καὶ σὲ λεπτομέρειες, τὶς ὁποῖες οἱ «σοφοὶ» καὶ «*συζητητὲς τοῦ αἰῶνος τούτου*» ἀντιμετωπίζουν μὲ περιφρόνησι καὶ διάθεσι «διορθώσεως», συνιστᾷ ἔργο ἱερὸ καὶ θεάρεστο, ἐφ' ὅσον ἡ **νόθευσις ἢ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ μέρους, ἐπιφέρει ἀναπόφευκτα ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα στὸ ὅλον.**





Πῶς γίνεται αὐτὴ ἡ παρέμβασίς του; Μὲ τρόπο ἀδιόρατο καὶ ἀφανῆ, ὅπως ἦταν ἄλλωστε καὶ ὅλη ἡ ζωὴ του, καὶ μάλιστα μὲσῶ κειμένου, τὸ ὁποῖο δὲν προσέχθηκε στὴν ἐποχὴ του, διότι τελικὰ δὲν δημοσιεύθηκε! Ὅμως, στὴν ἐποχὴ μας ποὺ προφανῶς εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἀκουσθῆ καὶ αὐτὴ ἡ μαρτυρία, ἐρχόμαστε νὰ τονίσουμε τὸ ἐν πολλοῖς ἄγνωστο αὐτὸ στοιχεῖο, γιὰ νὰ προβληθῆ καὶ ἀξιολογηθῆ δεόντως.

Πρόκειται λοιπὸν γιὰ ἀνέκδοτο μέχρι πρότινος κείμενο τοῦ Συγγραφέως μας, τὸ ὁποῖο εἶχε γραφῆ τὸ 1892 καὶ προοριζόταν γιὰ τὸν «Καζαμίαν* τῆς Ἀκροπόλεως» (τιτλοφορούμενο «Ἄρθρον διὰ τὸν Καζαμίαν») τοῦ 1893, ἀλλὰ ἔμεινε τελικὰ ἀδημοσίευτο. Εἶναι ἓνα αὐτόγραφο 16 σελίδων, ἀνολοκλήρωτο (κολοβό), τὸ ὁποῖο βρέθηκε σὲ φάκελο τοῦ ἀρχιεῖου τοῦ ἐκδότου Βλάση Γαβριηλίδη καὶ πρωτοδημοσιεύθηκε μόλις τὸ 1987. Τὸν Ὀκτώβριο δὲ τοῦ ἔτους ἐκείνου δόθηκε γιὰ συμπερίληψι στὸν πέμπτο τόμο τῶν Ἀπάντων τοῦ Παπαδιαμάντη τῶν ἐκδόσεων «Δόμος», ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1988 (βλ. Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, Ἄπαντα, τ. Ε΄, κριτικὴ ἐκδόση Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, ἐκδ. «Δόμος», Ἀθήνα, α΄ ἐκδ. 1988, α΄ ἐπανέκδ. 1998, β΄ ἐπανέκδ. 2005, σσ. 302-308).

Στὸ κείμενο αὐτὸ ὁ Παπαδιαμάντης ἀσχολεῖται ἀρχικῶς μὲ προβλήματα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ λεγομένου «Καζαμία» σχετικὰ μὲ ψευδοπροφητεῖες προρρήσεων γιὰ δήθεν φοβερὰ γεγονότα, τὶς ὁποῖες ἔγραφαν ἀσυνείδητοι νεαροὶ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν δημοσιογραφία, πρὸς ἄγραν ἀγοραστῶν, ποὺ ὅμως πίστευαν αὐτὲς καὶ γέμιζαν μὲ τρόμο, πρὸς γελοιοποίησιν θρησκείας καὶ ἐπιστήμης καὶ ἐκφόβισιν τοῦ πλήθους.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ὁ Παπαδιαμάντης διεκτραγωδεῖ τὴν κατάστασι τῶν Ἡμερολογίων, τὰ ὁποῖα ἐξεδίδοντο ἐτησίως στὴν ἐποχὴ του, διακρινόμενα γιὰ «ἐπιπολαιότητα καὶ ἀδιαφορία αὐτόχρομα ρωμείκη» (σ. 303), ἐφ' ὅσον καμμία

ἀκρίβεια καὶ τάξι δὲν διέκρινε αὐτά, οὔτε στὴν ἀναγραφὴ τῶν ἑορτῶν –κινητῶν καὶ ἀκινήτων– οὔτε στὴν ὀρθογραφία καὶ ὀρθὴ ἐκφορὰ τῶν ὀνομάτων τῶν Ἁγίων. Δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ ἀποφύγη, ὡς ἐκ τούτου, τὴν σύγκρισι μὲ ὅσα συνέβαιναν στὴν Δύσι τὸν ἴδιο καιρὸ στὸν τομέα αὐτό, μεταξὺ τῶν ἑτεροδόξων καὶ δὴ τῶν Παπικῶν:

«Τοὺς Φράγκους, ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρησώμεν ὡς Χριστιανικωτέρους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὅμως οἱ Φράγκοι ἐκδίδουν ἐν τελειοτάτῃ ἀκρίβειά καὶ τάξει τὰ ἡμερολόγια των, θρησκευτικὰ τε καὶ ἄλλα» (σ. 304).

Στὰ παρ' ἡμῖν, διαπιστώνει ὁ Συγγραφέας μας, ὅπως ὅλα τὰ πράγματα στοὺς νεωτέρους Ἑλληνας διεξάγονται μὲ «ραστώνη καὶ νωχέλειαν» (σ. 304), μὲ τέτοια «ἐπιπολαιότητα καὶ ὀλιγωρίαν συντάσσονται καὶ τὰ ἡμερολόγια» (σ. 304). Ἐνῶ θὰ ἦταν εὐκολο, μὲ τήρησι κάποιων ὀλίγων κανόνων, «καὶ ἡ σαφήνεια καὶ ἀκρίβεια νὰ ἐπιτευχθῆ, καὶ ἡ συντομία νὰ μὴ λείψῃ» (σ. 304), δίδων παραδείγματα ὀρθῆς καὶ συντόμου ἀποδόσεως Ἁγίων κατὰ ἡμέραν.

Ὅμως, συμπεραίνει μὲ δυσθυμία: «Ἄλλὰ ποῦ τὰ ἀκούει ὁ Ρωμιὸς αὐτά, φίλε μου. Ρωμιὸς εἶσαι καὶ τὰ ἡξεύρεις. Ὅλοι, καὶ πρὸ πάντων σεῖς οἱ ἐπιχειρηματικοὶ ἄνδρες, ζητεῖτε εἰς πάντα τὴν εὐκολίαν, ὄχι τὴν ἀκρίβειαν. Ὁ Ρωμιὸς δὲν τὸ ἔχει διὰ τίποτε ν' ἀντιγράψῃ τὸ ἐφετινὸν ἡμερολόγιον ἀπὸ τὸ περυσινόν, ἀδιάφορον ἂν αἱ ἡμέραι τοῦ μηνὸς δὲν συμπίπτουν πλέον μὲ τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος» (σ. 305). Ἐπ' αὐτοῦ δὲ παρέχει χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἐξ ἴδιας γνώσεως, προξενούντα τῷ ὄντι κλαυσιγέλωτα! Ἐν συνεχείᾳ, δίδει χρησιμώτατες ὁδηγίαι γιὰ τὴν ὀρθὴ ἀναφορὰ τῶν ἑορτῶν στὰ Ἡμερολόγια καὶ μάλιστα τοῦ κινητοῦ ἑορτολογίου, ὡς καὶ τοῦ Κυριακοδρομίου, διότι τὸ «θρησκευτικὸν



ήμερολόγιον» τοῦ ἔτους χρησιμεύει ἀκριβῶς «ὡς χρήσιμον βοήθημα ὄλου τοῦ θρησκευτικοῦ ἔτους» καὶ ἄρα ὀφείλει νὰ εἶναι «σχετικῶς τέλειον» (σ. 306) ἢ νὰ μὴν ὑπάρχη καθόλου.

Μάλιστα, ἀφοῦ ἔκανε μνεῖα τῶν λατινικῶν ἡμερολογίων, προβαίνει σὲ παρουσίαι τῆς μεθοδικότητός τους, συντομίας, τάξεως καὶ ἀκριβείας, ὥστε νὰ καθίστανται ἄξια μιμήσεως.

Κατόπιεν δὲ τούτου, σπεύδει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀναμενόμενη αὐτονόητη πρότασι: «Ἴσως τις, μὲ τὴν συνήθη πάλιν νεοελληνικὴν ἀνυπομονησίαν καὶ ἰταμότητα... ἐνταῦθα ἀνακράξῃ: “Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν τόσον καλὰ τὸ ἡμερολόγιόν των, καὶ τὸ ἰδικόν μας εὐρίσκεται εἰς τόσον ἀθλίαν κατάστασιν, ἄς παραδεχθῶμεν μίαν φορὰν διὰ πάντα τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, διὰ νὰ ἡσυχάσωμεν...”. Βλέπετε; Τί σοῦ ἔλεγα ἐγώ!... Εὐκόλιαν ζητεῖ ὁ Ρωμιός, ραστώνην ζητεῖ καὶ ἀνάπαυσιν... Θέλει τὸ λατινικὸν ἡμερολόγιον διὰ νὰ τὸ ἀντιγράψῃ εὐκόλως, νὰ μὴ τὸ ἀντιγράψῃ μάλιστα, νὰ τὸ κρεμνᾷ εἰς τὸν τοῖχον, νὰ τὸ ἔχη πρόχειρον, καὶ νὰ μὴ σκοτίζεται... **Ἄλλ’ ὦ φίλτατε Ρωμιέ, ἐγὼ δὲν σοῦ εἶπα ὅτι τὸ ἡμερολόγιον τὸ ἰδικόν μας εἶναι ἐσφαλμένον, καὶ ὅτι τὸ φράγκικον εἶναι σωστόν. Ἄπαγε!** Τόσον σοφὸς δὲν εἶμαι. Ἀλλὰ σὺ ἐκλαμβάνεις τὴν σκιὰν ὡς πρᾶγμα, κάμνεις δηλαδὴ, κιπρόκο [λάθος/παραποίηση], ὡς λέγουσιν οἱ Φράγκοι. Ἐγὼ εἶπα ὅτι αἱ ἡμέραι αἰ τακταί, αἱ ἐκ συνθήκης ἑορταί, αἱ μνηματῶν Ἁγίων, **ὡς ἔχουσι παρ’ αὐτοῖς, ἐσφαλμένως βέβαια,** σημειοῦνται ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ χάρτου· ἐνῶ **παρ’ ἡμῖν, ἐνῶ ἔχουσιν ὀρθῶς,** σημειοῦνται ἀνακριβῶς καὶ συγκεχυμένως, καὶ τοῦτο ἐκ ραστώνης καὶ ἀταλαιπωρίας νεοελληνικῆς» (σ. 307).

Καὶ συνεχίζει τίς σκέψεις του ὁ ἐθνικὸς διηγηματογράφος μας: «Ἐνταῦθα ὁ λόγος κυρίως εἶναι περὶ ἡμερολογίων καὶ ὄχι περὶ ἡμερολογίου, *almanachs* καὶ ὄχι *Calendrier*. Τὸ ἐπ’ ἐμοί, φοβοῦμαι μήπως ὄχι μόνον οἱ Δυτικοί, ἀλλὰ καὶ

ἡμεῖς ἀκόμη βαίνομεν ἐμπρὸς ὡς πρὸς τὸν ἀκριβῆ χρόνον, ὅταν π.χ. κρυολογῶ τὸν Ἰούνιον ἐν Ἀθήναις, καὶ ὑποπτεύω ὅτι εἶναι ἀκόμη Ἀπρίλιος. **Ἄνησουχύντες ἂν μετὰ δισχίλια ἔτη ὁ παρ’ ἡμῖν Μάρτιος θὰ εἶναι ὁ Ἰούλιος τῶν Εὐρωπαίων, ἐνῶ οὐδόλως εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ὑπάρχη κόσμος μετὰ δισχίλια ἔτη, ὑπερακοντίζομεν τὸν ἀρχαῖον Σχολαστικόν, ὅστις ἔτρεφε κόρακα διὰ νὰ πεισθῇ ἰδίους ὄμμασιν ὅτι ὁ ὄρνις οὔτος ζῆ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη. **Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε θ’ ἄσπασθῇ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.** Ἀλλὰ καὶ ἂν οἱ εὐρωπαϊζόντες ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐνεκολλοῦντο τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις, ἐν τοῖς ἡμετέροις ἡμερολογίοις οὐδέποτε θ’ ἀναγραφῶσι τὰ Πέντε Τραύματα τοῦ Κυρίου, οὔτε ἡ Ἰερὰ Καρδιά τοῦ Ἰησοῦ, οὔτε τῆς Παναγίας τὰ Δάκρυα, οὔτε οἱ Χαιρετισμοὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ. Ἀδύνατον δὲ νὰ τιμηθῶσι παρ’ ἡμῖν ὁ ἅγ. Λουδοβίκος καὶ ὁ ἅγ. Φραγκίσκος καὶ ὁ Σάν-Κάρλος, ὅστις, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἔφαγεν ἑννέα κοφίνια σαλιάγκους – καὶ πάλιν τὰ κοφίνια εὐρέθησαν γεμάτα. Τὸ ἡμερολόγιον ἄρα τὸ ἡμέτερον θὰ διαφέρῃ οὐσιωδῶς τοῦ παρὰ Δυτικοῖς καὶ Διαμαρτυρομένοις ἡμερολογίου, καὶ ἐπειδὴ μόνον περὶ τάξεως μεθόδου πρόκειται, εὐκόλως δύναται μετὰ τινος προσοχῆς νὰ καταρτίζωνται μεθοδικῶς τὰ ἐνιαύσια θρησκευτικὰ ἡμερολόγια τῇ βοηθείᾳ τῶν οἰκειῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας» (σ. 307-308).**

Σὲ αὐτὴ τὴν περιστασιακὴ καὶ σύντομη ἀναφορά, ἐξ ἀφορμῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ πρακτικοῦ θέματος ὀρθοῦ καταρτισμοῦ τῶν κατ’ ἔτος ἡμερολογίων, ὁ Σκιαθίτης Κοσμοκαλόγερος εἶναι ὄχι μόνον ἀπόλυτος ἢ καυστικός καὶ σατιρικός, ἀλλὰ καὶ υπερβέβαιος γιὰ τὴν μὴ πιθανότητα εἰσαγωγῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ ἢ Νέου ἡμερολογίου στὴν Ὁρθοδοξία γιὰ ἐκκλησιαστικὴ χρῆσι, βέβαιος ὢν γιὰ τὴν ὀρθότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου καὶ γιὰ τὸ





έσφαλμένον τοῦ φραγκικοῦ τοιούτου.

Ἐν τούτοις, γνωρίζει ὅτι οἱ δυτικότεροι καὶ δυτικόφιλοι τῆς ἀρχουσας τάξης καὶ τῶν κυβερνώντων στρέφονται στὴν Δύσι, ὅπως ἐπίσης φοβεῖται καὶ τὴν *ραστώνη καὶ νωχέλεια* τοῦ μέσου νεοέλληνας, ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ ἐναγωνίως τὴν διευκόλυνσι καὶ τὴν ἀποφυγὴ εὐθύνης καὶ κόπου.

Παρὰ λοιπὸν τὸ ὅτι οἱ συνθήκες δὲν εὐνοοῦσαν τὴν ἐπικράτησι τῆς ἰδικῆς του θεωρήσεως ὡς πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμούς, ἐν τούτοις γνωρίζουμε ὅτι αὐτὸς **ἐξέφραζε τὴν ὄντως ὀρθόδοξη ταυτότητα τοῦ Γένους μας**, βασισμένη στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐμπειρία, γι' αὐτὸ καὶ πίστευε στὸ **ἀσύμβατον** Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καὶ ἐκδυτικισμοῦ σὲ ἐκκλησιαστικὸ ἐπίπεδο. Ἔχει τὴν ἐλπίδα του στὸν Χριστὸ καὶ στοὺς πραγματικὰ πιστοὺς Του, παρὰ τὸ ὅτι οἱ «ἐκσυγχρονιστές», ὄχι μόνον πολιτικοί, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐκκλησιαστικοί, ἐπιθυμοῦν τὴν σύμπλευσι μὲ τὴν Δύσι. Ἄλλωστε ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Ἡμερολογίου σὲ αὐτὸ ἀπέβλεπε καὶ τὸ ὅτι εἰσῆχθη ἐν μέρει τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιον γιὰ τὶς ἀκίνητες καὶ ὄχι γιὰ τὶς κινητὰς ἐορτὰς, δὲν σημαίνει μὴ ἀποδοχὴ του, οὔτε σώζει τὴν κατάστασι τὸ ὅτι δὲν υἱοθετήθησαν οἱ ἀναφερόμενες ὡς ἄνω καθαρὰ παπικὲς ἐορτὰς.

Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ Παπαδιαμάντης ἀπευθύνῃ τὶς γνωστὰς προτροπὰς του γιὰ φύλαξι τῶν Πατρίων, δὲν αἰθεροβατεῖ, παρὰ ἐκφράζει τὸ ὀρθόδοξο βίωμά του, τὸ ὁποῖο φυλάσσει στὰ κατάβαστά της ἡ ἀμόλευτη ὀρθόδοξη ἑλληνικὴ ψυχὴ, στὴν ὑπαρξι καὶ στὴν δύναμι τῆς ὁποίας προφανῶς πίστευε καὶ ὑπολόγιζε:

«*Νὰ παύση ἡ συστηματικὴ περιφρόνησις τῆς θρησκείας ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἐπιστημόνων, λογίων, δημοσιογράφων καὶ ἄλλων. Ἡ λεγομένη ἀνωτέρα τάξις νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὰ ἔθιμα τῆς χώρας, ἂν θέλῃ νὰ ἐγκλιματισθῇ ἐδῶ. Νὰ γίνῃ προστάτις τῶν πατρίων, ὄχι διώκτρια. Νὰ ἀσπασθῇ καὶ ἐγκολληθῇ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις.*



Νὰ μὴ περιφρονῇ ἀναφανδὸν ὅ,τι παλαιόν, ὅ,τι ἐγχώριον, ὅ,τι ἑλληνικόν. Νὰ καταπολεμηθῇ ὁ ξενισμός, ὁ πιθηκισμός, ὁ φραγκισμός. Νὰ μὴ νοθεύωνται τὰ θρησκευτικὰ καὶ οἰκογενειακὰ ἔθιμα. Νὰ καλλιεργηθῇ ἡ σεμνοπρεπὴς βυζαντινὴ παράδοσις εἰς τὴν Λατρείαν, εἰς τὴν διακόσμησιν τῶν Ναῶν, τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν. Νὰ μὴ μιμώμεθα πότε τοὺς Παπιστὰς καὶ πότε τοὺς Προτεστάντας. Νὰ μὴ χάσκωμεν πρὸς τὰ ξένα. Νὰ στέργωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τὰ πάτρια. Εἶναι τῆς ἐσχάτης ἐθνικῆς ἀφιλοτιμίας νὰ ἔχωμεν κειμήλια καὶ νὰ μὴ φροντίζωμεν νὰ τὰ διατηρήσωμεν. Ἄς σταθμίσωσι καλῶς τὴν εὐθύνην των, οἱ ἔχοντες τὴν μεγίστην εὐθύνην» (Στὸ κείμενο τοῦ 1896: Ἱερεῖς τῶν πόλεων καὶ Ἱερεῖς τῶν χωρίων, Ἄπαντα, τ. Ε', σελ. 198).

Ὁ Παπαδιαμάντης εἶναι σαφῶς διορατικὸς στὴν θεώρησί του. Δὲν στοχεύει σὲ μία *παραδοσιάρχια*, ἀλλὰ στὴν εὐλαβικὴ διατήρησι τῶν παραδεδομένων ὡς ζῶσα πηγὴ ἀναβαπτισμοῦ. Ὅπως καὶ στὸ προηγούμενον κείμενό του ἔτσι καὶ ἐδῶ, κρούει οὐσιαστικὰ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, ὅτι μὲ τὴν ἀπεμπόλησι τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καὶ θεσμῶν, ὅπως φυσικὰ καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, καὶ τὴν στροφὴ πρὸς τὸν φραγκισμό, ἀλλὰ καὶ τὴν «ἐθνικὴ» *ραστώνη καὶ νωχέλεια*, δὲν θὰ διατηρήσουμε τὴν ψυχὴ καὶ τὴν συνειδησί μας, τὴν ταυτότητα, τὴν ἀποστολὴ καὶ τὸν στόχο μας, ἀλλὰ θὰ συγχυσοῦμε καὶ θὰ ξεφτίσομε, καὶ θὰ γίνουμε ἐμεῖς, οἱ ἄλλοτε ἔνδοξοι, ὄνειδος ἐθνῶν!

Τελικὰ, αὐτὰ ποὺ ἠρνεῖτο ὅτι πρόκειται νὰ συμβοῦν (Ἡμερολογιακὴ Μεταρρυθμίσις) καὶ αὐτὰ ποὺ εὐχόταν νὰ συμβοῦν (προσκόλλησις στὴν Παράδοσι καὶ ἄρνησις τοῦ φραγκισμοῦ) φαίνεται νὰ μὴν ἐπαληθεύθησαν. Ὅ,τι δὲν ἔπρεπε νὰ συμβῇ, συνέβη· καὶ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ συμβῇ, δὲν συνέβη!...

Ὅμως, ἐπειδὴ ὁ Παπαδιαμάντης δια-

Πότε είναι εύαρεστη στο Θεό ή προσευχή μας *

Θυμηθείτε ότι ή προσευχή δέν είναι λόγια καί μετάνοιες, αλλά προσήλωση τού νοῦ καί τῆς καρδιάς στο Θεό. Είναι δυνατό νά διαβάσετε όλες τίς τακτές Ακολουθίες τῆς ἡμέρας καί νά ἐκτελέσετε όλες τίς καθορισμένες μετάνοιες, αλλά ή ἐπαφή σας μέ τὸ Θεό νά είναι εἴτε ἐντελῶς ἀνύπαρκτη εἴτε ἀσήμαντη, μέ τὸ νοῦ σκορπισμένο καί τὴν καρδιά κρύα. Ἐτσι κάνετε τὸν Κανόνα σας, ὄχι ὅμως προσευχή. Μιά τέτοια «προσευχή» εἶναι ἐφάμαρτη. Ὁ Κύριος νά μᾶς φυλάξει!

Μὲ φόβο καί τρόμο πρέπει νά ἐπιτελοῦμε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ -αὐτὸ νά τὸ θυμάστε πάντα. Μὲ κάθε τρόπο καί μ' ὄλη σας τὴ δύναμη προσπαθήστε νά ἔχετε τὸ νοῦ σας στὰ λόγια τῆς προσευχῆς ἢ, ὅπως λέει ὁ Ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, νά κλείνετε τὸ νοῦ σας μέσα στὰ λόγια τῆς

προσευχῆς. Τῆ στιγμῆ πού ἀρχίζετε νά προσεύχεστε, πρέπει ὄλη σας ή προσοχή νά είναι συγκεντρωμένη στο Θεό καί νά μὴν ἀπομακρύνεται ἀπ' Αὐτόν...

«Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον» (Ψαλμ. 50:19). Τότε μόνο νά θεωρήσετε ὅτι προσευχηθήκατε καλά, ὅταν, τελειώνοντας, ή ψυχὴ σας δονεῖται ἀπὸ συντριβὴ καί αὐτομμεψία. Στὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας προσπαθήστε, μέ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, νά βρίσκεστε νοερὰ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου κάθε στιγμῆ, ὅπως βρίσκονται οἱ Ἄγγελοι.

Ἐκεῖνοι Τοῦ προσφέρουν τὴν ἀκατάπαυστη δοξολογία. Ἐμεῖς ἄς Τοῦ προσφέρουμε τὴ μετάνοιά μας.



(*) Ὁσίον Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου, Χειραγωγία στὴν πνευματικὴ ζωή, Ἱερά Μονὴ Παρακλητοῦ, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς 2004, σελ. 55-56.

σῶζει καί ἐνσαρκώνει τὴν Ὁρθόδοξη Ἑλληνική ψυχὴ, ἐπειδὴ δέν εἶναι ὀπισθοδρομικός ἢ ξενοφοβικός, αλλά ἦταν καί παραμένει ἐπίκαιρος, δυνάμενος νά ἀντιταχθῆ κριτικά στὶς ἐκ Δυσμῶν προκλήσεις, πιστεύουμε ὅτι οὐσιαστικά **δέν διαψεύσθηκε**. Ἡ μαγιά, τὸ «λεῖμμα τῆς Χάριτος», οἱ πνευματικοὶ του ἐπίγονοι ἀντιτάχθηκαν ἐξ ἀρχῆς στο κτύπημα κατὰ τῆς Παραδόσεως καί Πίστewος τοῦ 1924 καί ἐξῆς, γιὰ νά διασώσουν τὴν Ἑλπίδα. Ὅσοι ἀπέρριψαν τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία καί συνέχισαν νά ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ συγκρητιστικοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί τῆς τῶν πάντων ἰσοπεδώσεως, διακρατοῦν τὴν ἱερὴ φλόγα πού πυρπολοῦσε καί τὰ στήθη τοῦ Παπαδιαμάντη, χάριτι δὲ Θεοῦ δέν θα προδώσουν τὴν Παρακαταθήκην,

ἀλλά θὰ ἀγωνισθοῦν μέ τίς ὅποιες δυνάμεις τους γιὰ τὴν ταυτότητα καί τὴν πνευματικὴ ὑπόστασι μας· γιὰ ὅσα ἀξίζει κανεῖς νά θυσιάζεται, προκειμένου νά μείνῃ ἀδούλωτος στο φρόνημα καί πραγματικά ἐλεύθερος, μέ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀρίζοντες τῆς θείας ἀπεραντοσύνης!

† Ε.Γ.Κ.

(*) Καζαμίας: ἐτήσιο «προφητικὸ ἡμερολόγιο», τὸ ὁποῖο περιλάμβανε πληροφορίες γιὰ ἀστρονομικά, μετεωρολογικά, γεωργικά κ.ἄ. φαινόμενα, πού εἶχε μεγάλη διάδοσι ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 10^{ου} αἰῶνος στὴν χώρα μας, ὥστε νά θεωρῆται τὸ δημοφιλέστερο λαϊκὸ ἐντυπο.



Ἡ Πανήγυρις τῶν Ἁγίων τῆς Μονῆς μας

ΤΟΝ παρελθόντα Ὀκτώβριο (2/15.10.2016) πανηγύρισε λαμπρῶς γιὰ ἄλλη μία φορά ἡ Ἱερὰ Μονή μας, στὴν μνήμη τῶν ἐνδόξων Προστατῶν Αὐτῆς Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης.

Προσηλθαν δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ διάφορα μέρη, ὅπως καὶ ἀπὸ τὶς Ἀδελφές Ἐκκλησίες Ρουμανίας καὶ Ρωσικῆς Διασπορᾶς, καθὼς καὶ μεγάλο πλῆθος προσκυνητῶν.

Στὸν ἐόρτιο Ἑσπερινὸ τῆς παραμονῆς χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς καὶ Σαλαμίνας κ. Γερόντιος, ὁ ὁποῖος ἐκφώνησε Ὁμιλία, συγχχοροστατούντων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ καὶ ἐτέρων ἑπτὰ Ἀρχιερέων. Τοῦ ἱεροῦ Κλήρου προΐστατο ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Ἀρχιμ. π. Θεοδόσιος καὶ ἔψαλε πανηγυρικὰ ὁ Χορὸς τῶν Ἀγιοκυπριανιτῶν. Ἐτέθησαν δὲ πρὸς προσκύνησιν τμήματα ἰ. Λειψάνων τῶν θαυματουργῶν ἐορταζομένων Ἁγίων.



Στὴν Θεία Λειτουργία τῆς ἐορτῆς προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανός, με συλλειτουργοὺς ἐννέα ἀκόμη Ἀρχιερεῖς καὶ δεκάδες Ἱερέων καὶ Διακόνων. Θεῖο κήρυγμα ἐξεφώνησε ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Γαρδικίου κ. Κλήμης.

Ἡ ἰ. Εἰκόνα καὶ τὰ Λείψανα τῶν Ἁγίων λιτανεύθηκαν σὲ μεγαλοπρεπῆ πομπή, καὶ ἀκολούθησε δεξίωσις στὸ Ἀρχονταρῖκι τῆς Μονῆς καὶ ἐόρτια τράπεζα.



Τὸ ἐτήσιο Μνημόσυνο τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου καὶ Πατρὸς ἡμῶν Κυπριανοῦ

ΤΗΝ Τρίτη, 17/30.5.2017, τελέσθηκε ἡ Θεία Λειτουργία στὸν Προσκυνηματικὸ Ναὸ τῆς Μονῆς μας ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανό, ὁ ὁποῖος εἶχε συλλειτουργοῦς τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Γαρδικίου κ. Κλήμεντα, τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Ἀρχιμ. π. Θεοδοῖο καὶ ἀρκετοὺς Κληρικοὺς τῆς τοπικῆς Μητροπόλεως, ἐν συνεχείᾳ δὲ τελέσθηκε τὸ ἰ. Μνημόσυνο ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου καὶ Πατρὸς ἡμῶν Κυπριανοῦ (†17/30.5.2013), τοῦ καὶ Κτήτορος καὶ Πρώτου Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.



Προσῆλθε πλῆθος πιστῶν, Μοναχῶν, Μοναζουσῶν καὶ λαϊκῶν, ἐκ τῶν πνευματικῶν τέκνων τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου, γιὰ νὰ προσευχηθοῦν ὑπὲρ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας Αὐτοῦ ψυχῆς.

Κατάλληλη γιὰ τὴν περίστασι Ὁμιλία ἐξεφώνησε ὁ Θεοφ. Γαρδικίου κ. Κλήμης.

Ἀκολούθησε Τρισάγιο στὸν Τάφο τοῦ μακαριστοῦ, στὸ Παρεκκλήσιο τῶν Ἁγίων νέων Ἱεραρχῶν Ἰωάννου καὶ Γλυκερίου ἐντὸς τοῦ συγκροτήματος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς.

Στὴν δεξίωσι ποὺ ἀκολούθησε στὸ Μεγάλο Ἀρχονταρῖκι, ὁ Σεβ. κ. Κυπριανὸς ἀνεφέρθη στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἥθους καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τοῦ ἀειμνήστου Πατρὸς καὶ Γέροντος, τοῦ ὁποῖο ἡ μνήμη εἶθε νὰ εἶναι αἰώνια καὶ ἀγήρω!





**ΕΪΠΕ
ΕΡΩΝ...**

Περὶ Ἀγάπης Θεοῦ Ἐσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου*

ΑΓΑΠΗΣΟΝ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης σου Ἀτῆς ψυχῆς, καθὼς σὲ ἠγάπησεν Αὐτός· γενοῦ ναὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλει ἐνοικήσει ἐν σοὶ ὁ Ὑψιστος. Διότι ἡ ψυχὴ, ἣτις ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸν Θεόν, εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιος καὶ καθαρὸς· ὅταν λοιπὸν ὁ Κύριος κατοικήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, οἱ οὐράνιοι Ἄγγελοι ἀγάλλονται ἐν αὐτῇ, καὶ σπουδάζουσι νὰ προτιμῶσι τὴν ψυχὴν, διότι εἶναι αὐτοῦ τοῦ Δεσπότη.

Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις Σὲ ἠγάπησεν ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ἐμίσησε δὲ τὸν κόσμον, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, διὰ νὰ ἔχη μόνον τὸν πανάγιον Δεσπότην, τὸν ὠραῖον μαργαρίτην, τὸν θησαυρὸν τῆς ζωῆς.

Ἐὰν λοιπὸν τις ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν οὕτως εἰλικρινῶς, ἐκείνου ὁ νοῦς ποτὲ δὲν θέλει εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ πάντοτε πρὸς τὰ ἄνω, διὰ νὰ ἐπιτύχη ὅ,τι ἠγάπησεν. Ἐκεῖθεν γλυκαίνεται, ἐκεῖθεν φωτίζεται, ἐκεῖθεν κορέννεται πάντοτε ἐκ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Τίς δὲ ἄρα δύναται νὰ εἴπῃ ἀξίως περὶ τῆς γλυκύτητος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις ἐγεύθη καὶ ἐκορέσθη ἐξ αὐτῆς, αὐτὸς βοᾷ καὶ λέγει:

«Οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε ζωὴ, οὔτε θάνατος, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, οὔτε ἄλλη τις κτίσις, ὅλα ὁμοῦ, δὲν θέλουσι δυνηθῆ νὰ χωρίσωσιν ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ψυχὴν, ἣτις ἐγεύθη τῆς γλυκύτητος Αὐτοῦ».



Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι πῦρ ἀθάνατον, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μισεῖ τὰ γήινα· καθὼς διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, οἵτινες ἐγεύθησαν καὶ ἐκορέσθησαν ἐξ αὐτῆς. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι δεσμὸς ἀπαλός, καὶ ξίφος δίστομον δὲν δύναται νὰ διαχωρίσῃ αὐτήν.

Καὶ οἱ μὲν τύραννοι ἔκοπτον τὰ μέλη τῶν Ἁγίων, τὴν ἀγάπην ὅμως δὲν ἠδύναντο νὰ χωρίσωσιν. Ὡ τοῦ ἀπαλοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ! Οὔτε τὸ ξίφος ἔκοψεν αὐτήν, οὔτε τὸ πῦρ ἔσβεσεν αὐτήν· βυθὸς δὲ καὶ ἄλλα δεσμὰ δὲν ἐδύθησαν αὐτήν.

Καὶ τίς δὲν θέλει θαυμάσει ἢ δὲν θέλει ποθήσει τὴν τοσαύτην ἀγάπην; Διότι ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ διὰ νὰ κοσμηθῆ πάντοτε δι' αὐτῆς τῆς ἀγάπης. Αὕτη εἶναι ἐνέχυρον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ψυχὴν, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα αὐτῆς, καὶ αὕτη πάλιν ἔφερεν ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτῆς τῆς ἀγάπης, ἠνοιχθῆ ὁ Παράδεισος, δι' αὐτῆς ἐδέθη ὁ ἰσχυρὸς, δι' αὐτῆς ἡ ψυχὴ ἔγινε νύμφη τοῦ ἀθανάτου Νυμφίου, διὰ νὰ βλέπῃ ὡς εἰς καθρέπτῃ τὴν εὐπρέπειαν αὐτοῦ. Ὑπὲρ τῆς ἀγάπης ταύτης ἔπαθεν ὁ ἀπαθὴς καὶ καθαρὸς Νυμφίος.

(*) Τὰ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά, εἰς τὴν καθομιλουμένην μετνηγεμένα ὑπὸ Μάρκον Δ. Σακορράφου (1864), ἀνατύπωσις ἐκδ. «Ἅγιος Νικόδημος», Ἀθήναι, ἄ.χ., σελ. 36.



Έκδοσις Βιβλίου

Κυκλοφόρησε ένα νέο βιβλίο του Θεοφ. Ἐπισκόπου Γαρδικίου κ. Κλήμεντος, Διευθυντοῦ Συντάξεως τοῦ Περιοδικοῦ μας.

Τὸ βιβλίο τιτλοφορεῖται «*Μαρτυρία Πίστεως και Ζωῆς*» και περιέχει Προλογικὸ σημεῖωμα και ἔνδεκα χαρακτηριστικὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα παρουσιάσθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια ὡς Ὁμιλίες σὲ Ἐκδηλώσεις, και ὡς Εἰσηγήσεις, Διαλέξεις και Ἄρθρα.

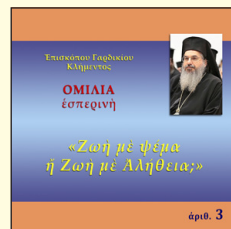
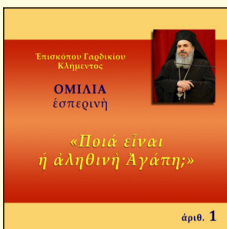
Καλύπτουν εὐρεία και ἐνδιαφέρουσα θεματολογία, με βάσι τὴν Πατερικὴ σκέψι τῆς Ὁρθοδοξίας, σχετικὰ με τὴν Ἀγάπη, τὴν Ἀλήθεια, τὴν Ἐλευθερία, τὴν Ἐνότητα, τὸν Ἐλεγχο στὴν Ἐκκλησία, τὸ θεῖον Φῶς, τὴν Ἱεραποστολή, τὴν Μετάνοια, τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα, τὶς ἱερὲς Εἰκόνες και τὰ Θαύματα, τὴν Πολιτικὴ Ἐξουσία, τὴν Οἰκονομικὴ Κρίσι κλπ.

Κάποια κείμενα ἀσχολοῦνται ἐξειδικευμένα με τὴν ἱστορία, κριτικὴ παρουσί-ασι και ἀντίκρουσι τοῦ συγχρόνου ἀποστατικοῦ φαινομένου τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Τὸ βιβλίο εἶναι 222 σελίδων, σχήματος 14×21 ἐκ., με ἔγχρωμο ἐξώφυλλο και ἐσωτερικὴ διχρωμία, και ἀποτελεῖ μία καλαίσθητη και ἐπιμελημένη ἔκδοσι.

• **Ἐπίσης**, κυκλοφόρησαν τρεῖς ψηφιακοὶ δίσκοι (CD) με Ὁμιλίες τοῦ Θεοφ. Γαρδικίου κ. Κλήμεντος:

- Ἀριθ. 1: Ὁμιλία ἔσπερινή: «*Ποιά εἶναι ἡ ἀληθινὴ Ἀγάπη;*».
- Ἀριθ. 2: Ὁμιλίες σὲ πρωῖνὲς Θ. Λειτουργίες: (α) *Στὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου*, (β) *Στὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων*, (γ) *Στὸ Μεγάλο Σάββατο*.
- Ἀριθ. 3: Ὁμιλία ἔσπερινή: «*Ζωὴ με ψέμα ἢ Ζωὴ με Ἀλήθεια;*».



• Διάθεσις – παραγγελίες: Βιβλιοπωλεῖο «Βασιλεῦσα», Λυκούργου 9, Ἀθήνα, τηλ. 2103244197.

• Γιὰ τοὺς προσερχομένους στὴν Ἱερὰ Μονὴ μας, τὰ ὡς ἄνω διατίθενται και στὴν Ἐκθεσι ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν ὑπὸ τὸν κ. Γ. Χοροζίδη ἐντὸς Αὐτῆς.

